

"NÜZUL SIRASINA GÖRE NECM NECM KUR'AN'IN TÜRKÇE MEALİ" ADLI ESER ÜZERİNE ELEŞTİREL BİR İNCELEME¹

A CRITICAL REVIEW ON THE WORK CALLED "TURKISH INTERPRETATION OF NECM NECM QURAN ACCORDING TO THE ORDER OF RELEASE"

Ahmet ÖZ

ORCID: 0000-0001-9499-4226

Prof. Dr., Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Temel İslam Bilimleri Tefsir
Anabilim Dalı, Kahramanmaraş, Türkiye, ahmetoz3@yahoo.com

Makale Bilgisi/Article Info: Geliş/Received: 28.08.2024 Düzeltme/Revised: 31.10.2024

Kabul/Accepted: 16.12.2024

Araştırma Makalesi / Research Article

Atıf / Cite as: Öz, A. (2024). Nüzul Sırasına Göre Necm Necm Kur'an'ın Türkçe Mealı" Adlı Eser Üzerine Eleştirel Bir İnceleme. Antakiyat, 7(2), 132-154

Öz

Yüce Allah'ın ilk muhatapları Arap olduğu için Arapça olarak gönderdiği Kur'an-ı Kerim, tarihi süreç içerisinde pek çok dile çevrilmiştir. Kur'an gibi edebi bir metnin Arapçadan başka bir dile bütün edebi incelikleriyle tercüme edilmesi mümkün olmadığı için yapılan çevirilere meal denilmiştir. Meal, çeviri yapan kişinin Kur'an metninden anladığı manayı ifade eder. Bu nedenle Türkçe Kur'an meallerinde farklılıklar bulunmaktadır. Türkiye'de 200'den fazla Türkçe Kur'an mealı bulunmaktadır. Bu meallerin pek çoğu ayetlere verilen manalar açısından benzerlik gösterse de içlerinde ifade ve anlam bakımından diğerlerinden farklılaşanlar da vardır. Bu tür farklılıklar çoğu zaman bilimsel hoşgörü çerçevesinde değerlendirilir; ancak bazen bu hoşgörü sınırlarını aşan örnekler de ortaya çıkabilmektedir. Çalışmamıza konu olan Hakkı Yılmaz'ın hazırlamış olduğu "Nüzul Sırasına Göre Necm Necm Kur'an'ın Türkçe Mealı" adlı eser de bunlardan biridir. Yazar, sahâbeden itibaren tarih boyunca tüm İslam âlimleri tarafından doğru kabul edilen Kur'an'ın sure dizilişlerini ve surelerin âyet dizilişini kabul etmemektedir. Aynı zamanda Müslümanlar tarafından ilk günden beri uygulanan namaz, oruç, hac gibi dinin temel ibadetlerini farklı bir bakış açısıyla değerlendirmekte, bu konuda geçmişte ve günümüzde yapılan tüm yorumları eleştirel bir tutumla reddederek hoşgörü sınırlarını aşmaktadır. Amacımız, bu eseri ortaya koyan yazarı itibarsızlaştırmak ve suçlamak değildir. Ancak onun yazdıklarını akademik ve fikri özgürlük çerçevesinde değerlendirmemiz mümkün olmadığı için okuyucuda bu kişinin mealini okurken dikkatli olunması konusunda farkındalık oluşturmaktır. Yaptığımız bu çalışmayla söz konusu mealde tespit ettiğimiz hataları ortaya koymamız, bir yandan okuyucunun bilinçli bir şekilde

¹ Bu makale "5th International Black Sea Modern Scientific Research Congress November 8-10, 2023 / Rize'de "AN EXTRAORDINARY QURAN TRANSLATION IN TERMS OF ITS CLAIMS AND CONTENT" başlığıyla sunulan sempozyum bildirisinin genişletilerek makaleye dönüştürülmüş halidir.

değerlendirme yapmasına yardımcı olurken diğer yandan belki de yazarın kendi yazdıklarını düzeltmesine katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kur'an, Meal, Tefsir, Nüzul Sırası, Necm.

GİRİŞ

Kur'an-ı Kerim, Yüce Allah'ın Cebrail (as) aracılığıyla son Peygamber Hz. Muhammed'e (sav) 23 yıl boyunca parça parça indirdiği son ilahi kitaptır. Bu kitap, Hz. Muhammed döneminden başlamak üzere kıyamete kadar gelecek olan tüm insanlar için hayat rehberidir. İlk muhatapları Arapça konuşan bir toplum olduğu için Yüce Allah tarafından Arapça olarak gönderilmiştir. Kur'an-ı Kerim'i tarih boyunca pek çok millet Arapça'dan kendi konuştukları dillere çevirmiş, bu çeviri işi kıyamete kadar da devam edecektir.

Hakkı Yılmaz, *"Nüzul Sırasına Göre Necm Necm Kur'an'ın Türkçe Meali"* adlı eserle birlikte 12 cilt olarak *"Tebyin'ül-Kur'an"* adında bir de tefsir kitabı hazırlamıştır. Yazar hazırlamış olduğu bu iki eserinde de Hz. Muhammed'den günümüze kadar İslam geleneğinde var olan Kur'an anlayışını, ibadetler ile ilgili rükunları eleştirmiş, alternatif olarak kendi düşüncesini doğru ve çağdaş yorum olarak sunma gayreti içeresine girmiştir. Kur'an'da geçen Hz. Muhammed'den önceki peygamberlerin kıssalarındaki bazı olağanüstülükleri ifade eden hissi mucizeleri akli olarak yorumlamış ve bugünkü bilimsel bilgilerle örtüştürmeye çalışmıştır. Akli ön plana alarak yaptığı bazı yorumlarında da kendi kendisiyle çelişir duruma düşmüştür. Aslında Kur'an bize aklımızı iyi kullanmayı yüzlerce ayette emreder. Ancak aklımızın almadığı bazı yerlerde de Yüce Allah'ın bize bildirmiş olduğu hususlara teslim olmamız gerektiğini de vurgular. O yüzden akli doğru kullanmak gerekir.

Bizim söz konusu Kur'an Meali üzerinde çalışma amacımız, yazarı yaptığı yorumlar ve ortaya attığı iddialar dolayısıyla itibarsızlaştırmak ve aşağılamak değildir. Ancak yazarın ortaya attığı iddiaları akademik ve fikri özgürlük çerçevesinde değerlendirmemiz mümkün değildir. Bu yüzden amacımız, bu meali okumak isteyen kişilerin daha dikkatli olmaları konusunda bir farkındalık oluşmasını sağlamaktır. Zira insanların bir kısmı sadece bir yazarın hazırladığı kitapları okurken diğer insanların yazdıkları hakkında bilgi sahibi olmamaktadır. Dolayısıyla bizim bu Kur'an mealinde görmüş olduğumuz hatalara dikkat çekmemiz, bir taraftan okuyucunun bilinçli bir okuma yapmasına katkı sağlarken diğer taraftan belki de yazarın kendi yazdıklarını düzeltmesine vesile olacaktır. Ayrıca bu çalışma, okuyucuların da yüzyıllar boyunca Müslümanların doğru anlayıp uyguladıkları bazı konuların bir kişinin aykırı yorumuyla değişmeyeceğini bilmesine katkı sağlayacaktır. Bu arada şu hususu da ifade etmek gerekir; eğer gelenekte var olan bazı uygulamalar vahyin ruhuna aykırılık teşkil ediyorsa elbette ki eleştirilebilir. Ancak eleştirirken de saygı sınırları içerisinde kalarak durulması gereken yerde durulmalı ve had hudud bilinmelidir. Fakat söz

konusu yazar, maalesef bazı konularda haddini aşan ifadeler kullanmıştır. Çalışma içerisinde bu konuyla ilgili örnekler referanslarıyla birlikte verilecek ve gereken cevap da nezaket kuralları çerçevesinde ortaya konulacaktır. Çalışmada mealin tamamında tespit edilen problemler sistematik bir şekilde değerlendirilerek birkaç başlık altında incelenecektir. Her bir başlık altında konu ile ilgili dikkat çeken birkaç örnek vermekle yetinilecektir.

1.Nüzul Sırasına Göre Necm Necm Kur'an'ın Türkçe Meali

Yılmaz, hazırlamış olduğu Kur'an mealinin baş kısmında meali nasıl hazırladığı ile ilgili 17 sayfalık bir sunuş yazmıştır. Burada Kur'an'ın nüzul sırasını dikkate alarak meal hazırlamanın önemi üzerinde genişçe durmuştur.² O, aynı zamanda yazmış olduğu tefsiri de nüzul sırasına göre tertip ederek hazırlamıştır. Yazar bugüne kadar nüzul sırasına göre meal yazan ilk kişi değildir. Ancak bu tarz mealler 21. Yüzyılın sonlarına doğru yaygınlaşmaya başlamıştır. Bu konuda yapılan ilk çalışmaların 1960 lardan sonra ortaya çıkmış olduğu görülmektedir.³ Nitekim sayıca fazla olmayan bu tür meal ve tefsirler,⁴ Kur'an'ın daha iyi anlaşılmasına katkı sağlamak ve İslam'ın davet metodunu ortaya çıkarmak maksadıyla hazırlanmıştır.

Yılmaz'ın hazırlamış olduğu meal alışa geldiğimiz meallerden çok farklı bir üslup ve tarzda tertip edilmiştir. Yılmaz, ortaya koyduğu kendine has bir yöntemle Kur'an'ı necm necm 722 bölüme ayırmak suretiyle tertip etmiş, bu bölümlerin resmi Mushaf'taki sure isimlerini, âyet numaralarını ve surenin neresinde bulunduğunu bölümlerin sonunda bilgi olarak vermiştir. Özellikle şimdiye kadar yapılan meallerle örtüşmeyen âyet tercümelerini dipnotlarla açıklamış, neden böyle bir anlam verdiğini kendine göre gerekçelendirmeye çalışmıştır. Yazmış olduğu 408 adet dipnotu da kitabın sonunda toplu bir şekilde vermiştir.

2.Yılmaz'ın Resmi Mushaf'ın Tertibi Hakkındaki İddiaları

Yılmaz, tüm dünya Müslümanların ortak kabulle benimsediği bugün elimizde bulunan Kur'an'ı Resmi Mushaf olarak nitelendirmekte, indirildiği tarihten bugüne kadar bu şekil ve dizgisiyle kabul görmesine rağmen Kur'an'ın mevsukiyetini sarsacak ifadeler kullanmaktadır. O, Mushaf'ın dizimi hakkında şöyle demektedir: "Mevcut Mushaf'larda yer alan sureler de ne yazık ki hem necmleri hem de konuları bakımından Kur'an'da konu edilen sure özelliğini taşımaktan uzaktır. Anlamayı kolaylaştırması gereken bölümler, ne yazık ki birçok surede anlamayı zorlaştırmış, hatta bazı yerlerde imkânsızlaştırmıştır. Kanaatimize göre, Kur'an'daki her necm (vahiy grubu) bir sayfa, her konu da bir sure idi..."⁵

² Hakkı Yılmaz, *Nüzul Sırasına Göre Necm Necm Kur'an'ın Türkçe Meali*, (İstanbul: İşaret Yayınları, 2011), 11-27

³ Musa Güler, "Nüzul Tertibine Göre Tefsir Yazımı ve Nüzul Tertibini Esas Alan Tefsirler" *Academic Knowledge* 2 (2), 174.

⁴ İzzet Derveze, *et-Tefsîru 'l-Hadis Tertîbu's-Süver Hasebe'n-Nüzul*; Molla Hüveş, *Tefsîru Beyâni 'l-Meâni*; Es'ad Ahmed Ali, *Tefsîru 'l-Kur'âni 'l-Müretteb*; Abdurrahman Hasan Habenneke el-Meydânî, *Meâricü 't-Tefekkür ve Dekâiku 't-Tedebbür*; Muhammed Âbid el-Câbirî, *Fehmu 'l-Kur'âni 'l-Hakîm*; Zeki Duman, *Beyânu 'l-Hak vd.*

⁵ Yılmaz, *Kur'an'ın Türkçe Meali*, 13.

Yazar burada Kur'an'ın sureler şeklinde bölünmek yerine necmler şeklinde konulara bölünerek dizilmesi gerektiğini, bunun yapılmayıp karmakarışık bir şekilde düzenlendiğini ve bu yüzden anlaşılmadığını iddia etmektedir. Bu konuda kendi yaptığı düzenlemenin daha doğru olduğunu şöyle ifade etmektedir: “Bu fakir kul tarafından Allah'ın izni ile anlam bilgisi ve teknik özellikleri gereği necmler oluşturulmuş, ayrıca Resmi Mushaf'taki hatalı düzenlemeler, sıralamalar düzeltilmiş; birçok paragrafın ayetleri yeniden düzenlenmiş ve bunlar hem dipnotta hem de necmin altında gösterilmiştir.”⁶ Nitekim meal baştan sona okunduğunda yazarın yüzlerce ayetin bulunduğu pasaj ya da sure içinde doğru yerleştirilmediği iddiasında bulunduğunu, bu dizgiyi yapanların hatalarının kendisi tarafından düzeltildiğini söylediği görülür.⁷

Yazar bu iddialarıyla Mushaf'ın bugünkü haliyle sure ve âyet dizimini yapan sahabeyi hata yapmakla suçlamaktadır. Oysa Hz. Peygambere indirilen her ayetin veya ayet grubunun Peygamberimiz tarafından vahiy kâtiplerine hemen yazdırıldığını ve bu ayetlerin hangi surenin hangi ayetinden sonrasına eklenmesi gerektiğinin belirttiğini hadis ve tefsir usulü kaynaklardan öğrenmekteyiz.⁸ Ayrıca müfessirler, sure içi ayetlerin tertibinin tevkîfi olduğu konusunda görüş birliği içerisinde. Tevkîfi olması demek, Allah'ın muradına uygun bir şekilde Cebrail (as)'in Peygamberimiz'e bildirdiği gibi düzenlenmesi demektir. Bu yüzden Kur'an-ı Kerim'de ve tüm ayetlerin tertibinde son derece mükemmel bir uyum mevcuttur. Bu konuda Cerrahoğlu şöyle demektedir: “Ayetler, çeşitli zamanlarda ve çeşitli sebeplere binaen nazil olmakla beraber, aralarında öyle bir irtibat vardır ki, onlardan birini yerinden oynatmak mümkün değildir. Belağat ve ahenk bakımından Kur'an'ın böyle bir insicama sahip olması, onun ebedi bir mucize olduğunun delilidir.”⁹

Kur'an'ın bugünkü haliyle ayet dizimini yapan ve Mushaf haline getiren sahabilerin hata yaptığını söylemek ilmi edep sınırlarını aşmaktadır. Ayrıca sahabe, tabiin ve tebei tabiin neslinden sonra günümüze kadar gelen binlerce alimin ve müfessirin şimdiye kadar cesaret gösteremediği bir konuyu cesurca (!?) dile getirdiğini iddia etmek ve binlerce alimi hata yapmak ya da hataya göz yummakla suçlamak haddi aşmaktır.

Yazar, mevcut Mushaf'ın âyet ve sure diziminin iniş sırasına göre olması gerektiğini, aslında peygamberimizin her inen âyet grubunu vahiy kâtiplerine yazdırıldığını, ancak kâtiplerin ve daha sonra Kur'an'ı Mushaf haline getirenlerin buna dikkat etmeden hatalı tertip ettiklerini iddia ederek şöyle demektedir: “Mevcut Mushaf'ta ne yazık ki kronoloji dikkate alınmamış, tertile riayet edilmemiş, birçok necmin (paragraf ve pasajın) cümleleri yerli yerine tertip edilmemiş ve kâtiplerin yazım hataları düzeltilmemiştir. Paragrafların bölüm ve cümlelerin karıştırıldığını,

⁶ Yılmaz, *Kur'an'ın Türkçe Meali*, 13.

⁷ Konu ile ilgili ayrıntılı bilgi için şu dipnotlara bakılabilir: 26, 28, 42, 66, 74, 102, 143, 146 vd.

⁸ Ebû İsa Muhammed b. İsa et-Tirmizi, *Sünen-i Tirmizi*, Thk. İbrahim Atva, Tefsiru'l-Kur'an, 3086, Matbaatu Mustafa el-Babi el-Halebi, Mısır, 1975, V/272.

⁹ İsmail Cerrahoğlu, *Tefsir Usulü*, TDV. Yay., Ankara, 1983, 204.

Kur'an'ın anlaşılabilir ve yanlış anlaşılır bir yapıya sokulduğunu, bunları iman borcu olarak kendisinin analiz ederek yeniden düzenlediğini öne sürmektedir.”¹⁰

Diğer yandan elimizdeki Mushaf'ta gramer kurallarına aykırı pek çok yazım ve imla hatasının olduğunu, bunların sadece bazılarını dile getirdiğini iddia etmektedir. Kur'an'ın aslında son derece mükemmel edebi bir kitap olduğunu ama Mushaf'ın bugünkü düzeninin buna uymadığını, paragraf içindeki iki cümlenin arasına yüzlerce, binlerce cümlenin getirildiğini, bir cümlenin ayet halindeki öğelerinin onlarca cümle sonrasına taşındığını söylemektedir. Bu yüzden Kur'an'ın işlerliğini, çekiciliğini yitirdiğini iddia etmektedir. Bugün artık kimsenin Kur'an'a bakarak Müslüman olmadığını, dinin de Kur'an'dan öğrenilmediğini öne sürmektedir. Kur'an'ın bugünkü hale gelmesinin sorumlularının öncelikle ilk tertibi yapanların olduğunu, o gün hataları sıcağı sıcağına düzeltmediklerini daha sonra gelenlerin de bu hatalara sessiz kaldıklarını, bugün fark edilen bu hataları düzeltmenin bir iman borcu olduğunu iddia etmektedir.¹¹ Ayrıca Kur'an'ın kronolojik sıraya uygun olarak dizilmemesinin sorumluluğunun Mushaf'ı Allah'tan korkmadan bu şekilde düzenleyenlerde olduğunu söyleyerek ilk tertibi yapan seçkin sahabileri Allah'tan korkmamakla suçlamakta¹² ve ilmi edep sınırlarını aşmaktadır.

Yılmaz, Kur'an'ı baştan başlayarak okuyan kişinin kafasının karışacağını ve İslam'a karşı olumsuz duygular hissedeceğini iddia ederek şöyle demektedir: “Resmi Mushaf tabir edilen bugünkü şekliyle Kur'an'ı başından itibaren ilk defa okumaya başlayan bir kimsenin, ister Arapça aslından okusun, isterse mealinden okusun, Mushaf'ın hemen giriş kısmında bulunan Bakara suresinin 6. ve 7. ayetlerine geldiğinde kafası karışacak, Kur'an'a ve İslam'a karşı olumsuz duygular hissedecektir. Okunan mealin yanlış-kusurlu olması durumunda ise duyulan olumsuz tepki açıktan açığa bir düşmanlığa dönüşebilecektir. İçtenlikle belirtmek gerekirse, toplumumuzda bu ayetleri anlamış insan sayısının çok az olduğunu itiraf etmeliyiz. Bir de Kur'an'ı ilk defa eline alan kimseler tarafından okudukları düşünülürse, bu kimseler İslâm'a yaklaşacakları yerde Kur'an'ı anlamamaları veya yanlış anlamaları sebebiyle İslâm karşıtı olabileceklerdir. Mesela, “Şüphesiz şu kâfirler; Allah'ın ilâhlığını, rabliğini bilerek reddetmiş kimseler; onları uyarsan da, uyarmasan da onlar için birdir; inanmazlar. Allah, onların kalpleri ve kulakları üzerine mühür vurmuştur; onların gözlerinin üzerinde perdeler vardır. Ve büyük azap onlar içindir.” (Resmi Mushaf: Bakara/6-7 (399. Necm) ayetlerini anlayabilmek için Kur'an'dan en az 5.000 ayetin sindirilircesine öğrenilmiş olması gerekir. Çünkü bu ayetler ilk inen ayetlerden yaklaşık 10-15 yıl sonra inmiştir. Bakara Suresi'ndeki bu ayetleri o gün duyan ve okuyanlar, gereği gibi anlayabilecek bir alt yapıya sahiptiler. Bu nedenle de onları rahatça anladılar. Aynı âyetler bugün de alt yapısı olanlar için anlaşılabilir niteliktedir.

¹⁰ Yılmaz, *Kur'an'ın Türkçe Meali*,20.

¹¹ Yılmaz, *Kur'an'ın Türkçe Meali*,21.

¹²Yılmaz, *Kur'an'ın Türkçe Meali*,23.

Ama ya Kur'an ile yeni tanışanlar ve alt yapısı olmayanlar? Böylelerinin, "Demek ki, bazı kimselerin kalpleri ve kulakları Allah tarafından mühürlendiğine ve uyarılmaları da kendilerine yarar sağlamadığına göre, İslâm'ın ne olduğunu veya Allah'ın ne istediğini öğrenmek için boşuna çaba sarf etmenin de yararı yoktur" diye düşünmeleri ve Kur'an'ı bir daha açmamak üzere terk etmeleri kuvvetle olası değil midir?"¹³

Yazarın Kur'an hakkında söylemiş olduğu bu mesnetsiz iddialar kendi kafa karışıklığının bir tezahürü olsa gerek. Çünkü bugüne kadar Kur'an'ı anlayarak ya da anlamadan okuyan hiçbir kimsenin -art niyetli olarak okuyanlar hariç-Kur'an'dan uzaklaştığı ve İslam'a düşman olduğu duyulmamıştır. Tam aksine insanlar Kur'an'ı okudukça hayranlık duyarak defalarca okumaya devam etmişlerdir. Nitekim dünyada pek çok ülkede binlerce insan sırf Kur'an ya da mealini okuyarak Müslüman olmuşlardır. Bu konuda yazar kendi anlayış kapasitesinin ve önyargılarının sonucu olarak böyle bir düşünceye kapılmış olabilir.

Yazar Kur'an surelerinin dizilişi konusunda daha da ileri giderek Fatiha suresinin aslında müstakil bir sure olmadığını, Hz. Muhammed'in kendi bildirgesi olduğunu iddia ederek şöyle demektedir: "Fatiha suresi olarak bilinen 7 ayet, aslında Müddessir Suresi'nin 2. ayetinin tümlenci olup bağımsız bir sure değildir. Bu ayetlerin bağımsız bir sure yapılması ve Mushaf'ın başına yerleştirilmesi, adının da "Fâtiha" [açış, giriş, önsöz] yapılması, Kur'an'ın Peygamber tarafından derlendiği veya bu ayetlerin vahiy olmayıp Peygamber tarafından yapılan bir bildirge olduğu ve bu bildirgenin de Kur'an'a önsöz olarak konduğu kanaatini doğurmaktadır."¹⁴ Yazarın "Kur'an'ın Peygamber tarafından derlendiğini" ifade etmesi, aslında yukarıda Kur'an'ın dizgisi konusunda söyledikleriyle çelişmektedir. Ayrıca Fatiha suresi müstakil bir sure ve vahiy mahsulü olmasına rağmen onun vahiy olmayıp Hz. Muhammed'in bir bildirgesi olduğunu iddia etmek Hz. Peygamber'e karşı edep sınırlarını aşmakla beraber onu vahiy olmayan bir şeyi Kur'an'a dâhil etmekle suçlamaktır.

3.Yılmaz'ın Farz İbadetler ile İlgili İddiaları

Yılmaz, Hz. Peygamberden bu yana tüm Müslümanlar tarafından kabul edilen namaz, oruç ve hac gibi ibadetlerin uygulama şekillerini kendine göre yorumlamaktadır. Yüzyıllardır tüm fihri mezheplerin ortak kabul ettiği bu ibadetlere farklı yorumlar getirmekte ve bu güne kadarki uygulamaları eleştirerek kendi görüşünü en doğru yorum olarak sunmaktadır. Dinin temel rükunları olan bu tür ibadetlerin içini boşaltarak etkisiz hale getirmeyi ya da ortadan kaldırmayı hedefleyen bu tür yorumları fikir özgürlüğü çerçevesinde değerlendirmemiz mümkün

¹³ Yılmaz, *Kur'an'ın Türkçe Meali*,22.

¹⁴ Yılmaz, *Kur'an'ın Türkçe Meali*,597.

değildir. Bu tür temel ibadetleri ortadan kaldırmak, dinin temeline dinamit koymak anlamına gelmektedir. Şimdi bu konuda yazdıklarını kısaca inceleyelim.

3.1. Yılmaz'ın Namaz Hakkındaki İddiaları

Yılmaz, Kur'an'da namaz kılmayı emreden ayetlere sahabe neslinden bu yana verilen anlamları hatalı olarak değerlendirmiş, kelimelerin sözlük anlamları içerisinde geçen uzak bir anlamı tercih ederek mana vermiştir. Örneğin Alak suresinin Hz. Peygamber'in Kâbe'de namaz kılmasına engel olan, ona sataşıp onu rahatsız eden Ebu Cehil hakkında inen¹⁵ 9-10. ayetlerine nasıl anlam verip bu anlamı nasıl gerekçelendirdiğine bir bakalım:

“Salât ettiği [mâlî yönden ve zihinsel açıdan destek olduğu; toplumu aydınlatmaya çalıştığı] zaman bir kulu engelleyen kişiyi gördün mü? Hiç düşündün mü, eğer o salât eden kul, doğru yol üzerinde idiye ya da takvâyı [Allah'ın koruması altında olmayı] emrettiyse!... Hiç düşündün mü, eğer salât edeni engelleyen o kişi, yalanlamış ve yüz çevirmiş ise!...Salâta engel olan o kişi, bilmedi mi, Allah'ın kesinlikle görmekte olduğunu?”¹⁶

Bu ayetlere verdiği mananın gerekçesini 6. Dipnotta şöyle açıklamaktadır: “Salât sözcüğü asırlardır, öz anlamı dışında “namaz” olarak anlaşılıp çevrilegelmiştir. Salât sözcüğünün gerçek anlamı; “destek olmak, yardım etmek, sorunları sırtlamak; sorunların çözümünü üzerine almak, arka çıkmak” tır. Kur'an'da es-salât sözcüğü, “sorunlara mali ve zihni yönden destek olmak, problemlerin çözümünü sırtlamak” anlamında özel isim olmuştur. Buradaki sorunlar, sadece bireysel sorunları değil, aynı zamanda eğitim-öğretim, ekonomik ve siyasal sorunlar gibi toplumsal sorunları da kapsamaktadır. Kısacası salât, sosyal devletin temeli ve simgesidir. Mealimizde özel isim olan “es-Salât” kelimesi, hem aslı hem de Türkçesi'yle yer almaktadır. Türkçe isim “salât” ile ilgili ayrıntılı bilgi Tebyînu'l-Kur'ân'da verilmiştir.”¹⁷

Ayetin yorumu için yazarın hazırlamış olduğu tefsire baktığımızda şöyle bir açıklama ile karşılaşmaktayız: “Ayetteki sallâ sözcüğü meal ve tefsirlerde genellikle "namaz kıldı" anlamıyla yer alır. Aslında anlamı "namaz kılmak" değildir. Bu anlam kesinlikle İslam dinini yozlaştırmak amacıyla ortaya konulup zaman içerisinde zihinlere iyice yerleştirilmiştir.”¹⁸ Böyle bir açıklamanın ardından kelimenin kök harflerinin ne olduğu, hangi kökten gelirse hangi anlama geldiği ile ilgili uzun bir açıklama yaptıktan sonra sonuç olarak şunları söylemektedir:

“Sonuç olarak الصَّلَاة [salât] sözcüğünün anlamını; “destek olmak, yardım etmek, sorunları sırtlamak; sorunların çözümünü üzerine almak” şeklinde özetlemek

¹⁵ Mukâtil b. Süleyman, *Tefsîru Mukâtil b. Süleyman*. Thk. Abdullah Mahmut Şemata. (Beyrut: Müessesetü't-Tarihü'l-Arabi, 2002), 4/763.; el-Ferra, *Meâni'l-Kur'an*, (Beyrut: Âlimü'l-Kütüp, 1983), 3/178.vd.

¹⁶ Alak 96/6-14.

¹⁷ Yılmaz, *Kur'an'ın Türkçe Meali*, 591-592.

¹⁸ Yılmaz, *Tebyînu'l-Kur'an*, 1/13.

mümkündür. Ancak hemen belirtmek gerekir ki, buradaki sorunlar, sadece bireysel sorunları değil, aynı zamanda toplumsal sorunları da kapsamaktadır. Dolayısıyla الصلوة [salât] sözcüğünün anlamını, “yakın çevrede bulunan muhtaçlara yardım” boyutuna indirgemek doğru olmayıp, “topluma destek olmak, toplumu aydınlatmak, toplumun sorunlarını sırtlamak, üstlenmek ve gidermek” boyutunu da içine alacak şekilde geniş düşünmek gerekir. Yapılacak yardımın, sağlanacak desteğin gerçekleştirilme şeklinin ise “zihnî” ve “mâlî” olmak üzere iki yönü bulunmaktadır:

- Zihnî yönü ile salât; eğitim ve öğretimle bireyleri, dolayısıyla da toplumu aydınlatmak, rüşde erdirmek; en sağlam yola iletmek;

- Mâlî yönü ile salât; iş imkânları ve güvence sistemleri ile ihtiyaç sahiplerine yardım etmek, onları zor günlerinde sırtlamak, böylece de toplumun sıkıntılarını gidermektir.”¹⁹

Görüldüğü gibi yazar “salat” kelimesinin İslam dinini yozlaştırmak amacıyla yanlış bir mana ile kasten “namaz” şeklinde çevrildiğini iddia etmekte ve sahabeden günümüze kadar yüzyıllardır gelen yorum ve uygulamayı görmezden gelmekte ve geçmiş suçlamaktadır. Kur'an'da salat kelimesinin destek olmak anlamına geldiği ayetler de vardır.²⁰ Ancak yazar, tüm müfessirler tarafından ittifakla namaz şeklinde çevrilen salat ifadelerini farklı şekilde anlamlandırarak İslam'ın en önemli rükünlerinden biri olan namazı ortadan kaldırmaya çalışmaktadır.

Araf suresinin 55. ayetinin yorumunda da namaz hakkında şu ifadeleri kullanmaktadır: “Namaz sözcüğü, Hindçe'den Farsça'ya, Farsça'dan da Selçuklular döneminde Türkçe'ye geçmiştir. Farsça'daki ilk anlamı, “ateş önünde saygıyla eğilmek” tir. Sanskritçe, “saygı sunmak” anlamına gelen namaste kelimesinin Farsça'ya geçmiş şekli olması muhtemeldir. Bu kelime de, “selam vermek” anlamına gelen nam kelimesinden türemiş olmalıdır. Hem nam [selam] ve hem de namaste [saygı sunmak] günümüz Hind kültüründe de görülebileceği üzere “eğilerek” yapılan bir fiildir. Namaz sözcüğünün Farsça'daki bu “eğilerek saygı ile dua etmek” anlamı, Arapça ve Kur'an'da ed-du'au bi't-tezarru [alçala alçala/sürekli alçalarak yakarma] şeklinde ifade edilir. Ayetin orijinalindeki tazararu'an ifadesi, d-r-a kökünden türemiş “tefe'ul” babından bir sözcüktür. Kök sözcüğün anlamı, “zillet ve tevazu göstermek” tir. Tazararu'an sözcüğü, kalıp ve cümledeki “hal” öğeliği itibariyle “zillet üstüne zillet, zillet üstüne zillet” [alçala, alçala, alçala alçala] demektir. Ayetten de açıkça anlaşılacağı üzere bu ibadetin kurallaştırılacak bir şekli yoktur. Mü'min, Rabbine karşı zilletini gönlüne göre yapar. Namazda; rekât, kibleye dönme, abdest alma, örtünme, belirli âyet ve duaları okuma vs. gibi herhangi bir koşul yoktur. Bunlar sonradan ihdas edilmiş şeylerdir. Kısacası namaz, “kalp ve kalıbın birlikte Allah'a niyazı” dir.²¹

¹⁹ Yılmaz, Tebyinü'l-Kur'an,1/15.

²⁰ Ahzab, 33/56.

²¹ Yılmaz, Kur'an'ın Türkçe Meali, 612-613.

Burada da yazar ilk insan ve ilk peygamber Hz. Âdem'den son peygamber Hz. Muhammed'e kadar gelmiş geçmiş tüm peygamberlerin aynı şekilde kıldığı ve günümüze kadar da yaşayan sünnet olarak gelen namazın bir şeklinin, belli bir düzeninin olmadığını, namaz için abdest almanın ve örtünmenin gereksiz olduğunu, iddia etmek suretiyle yorum sınırlarını zorlamaktadır. Zira Maide suresi 6. ayette açık bir şekilde dile getirilen ve temizlenmenin gerekliliğini ifade eden; *“Ey iman edenler! Namaz kılmaya kalktığınız zaman yüzlerinizi, dirseklerinize kadar ellerinizi yıkayın; başlarınızı meshedip, topuklara kadar ayaklarınızı da (yıkayın)...”* emrini görmezden gelmektedir.

A'raf suresinin *“Kitab'a sımsıkı sarılıp namazı dosdoğru kılanlar var ya, işte biz böyle iyiliğe çalışanların ecrini zayi etmeyiz”*²² ayetinde geçen *وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ* ifadesini açıklarken şöyle demektedir: “Kur'an'daki, salât'ın ikâmesi ile ilgili emir ve haber cümlesi niteliğindeki ifadeler, genellikle “namazı doğru kılın, namazlarını dosdoğru kılarlar” şeklinde çevirilegelmiştir. Bizim, sözcüklerin anlamları üzerinden yaptığımız tahlil ise bu çevirilerin, ifadenin anlamını yansıtmaması bakımından yetersiz kaldığını, hatta yanlış olduğunu göstermektedir. Q-v-m harflerinden oluşan iqâm sözcüğü, “oturmak” fiilinin karşıtı olan qiyâm sözcüğünün if'âl babından mastarıdır ve lügatlerde bu kalıbın anlamı; “ayağa kaldırmak, dikmek, ayakta tutmak” olarak belirtilmiştir. Buna göre iqâmi's-salât tamlamasının anlamı da; “zihnî ve mâlî yönlerden yapılan yardım ve destekle sorunların üstlenilerek giderilmesi işlerinin gerçekleştirilmesi ve bunun sürdürülmesi, yani ayakta tutulması, işin kurumlaştırılması” demektir. Bunu somutlaştırarak ifade etmek gerekirse salâtın iqâmesi; Zihnî yönü ile eğitim ve öğretimin yapılması için okullar, halk evleri, halk eğitim merkezleri açılması ve bunların ayakta tutulması, mâlî yönü ile iş alanları açılması, Emekli Sandığı, Bağkur, SSK gibi sosyal güvenlik sistemlerinin teşkil edilmesi, yoksul ve yetimlerin desteklenerek –bekâr ve dulların evlendirilmesi de dâhil– sorunlarının sırtlanması, dertlerine deva olunması için kurumlar oluşturulması ve bunların yaşıtarak ayakta tutulması demektir.”²³

Bu ayetin açıklamasında da yazar, müfessirlerin ittifakla²⁴ “namazı kılanlar” olarak çevirdiği *وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ* ifadesine alakasız bir şekilde mana vermek suretiyle yüzyıllardır dünya Müslümanlarının aynı şekilde yerine getirdiği anlamda namaz ibadetinin olmadığını ispat etme gayreti içerisine girmektedir.

Oysa Kur'an'da namaz konusu incelendiği zaman, Hz. Âdem'den son peygamber Hz. Muhammed'e (sav) kadar tüm peygamberlerin namaz kıldıkları ve namaz kılmayı

²² A'raf 7/170.

²³ Yılmaz, *Kur'an'ın Türkçe Meali*, 617.

²⁴ Mukâtil b. Süleyman, *Tefsiru Mukâtil b. Süleyman*, 1/81; İbn Cerir et- Taberî, *Câmiu'l Beyan an te'vili âyi'l-Kur'an*. Thk. İslam Mansur Abdulhamid vd. (Kahire. Dâru'l-Hadis, 2010),1/194.; İbn Ebî Hâtim, *Tefsiru'l-Kur'âni'l-'Azim*, Thk. Es'âd Muhammed et-Tayyib.(Riyad: Mektebetu Nizâr Mustafa el-Bâz, 1997), 1/37; Zemahşerî, *el-Keşşaf an hakâiki gâvâmi'zî't-tenzil ve uyûni'l-ekâvili fi vücûhi't-te'vil*, Thk. Ahmet b. Münir el-İskenderî vd., (Beyrut: Dâru'l-Kütübü'l-İlmiyye,1995)1/49.; el-Kurtubî, *el-Câmiu li Ahkâmi'l-Kur'an*, Thk. Abdu'l-Muhsin et-Türki, (Beyrut: Müessesetü'r-Risale, 2006),1/253; İbn Kesir, *Tefsiru'l-Kur'âni'l-'Azim*, (Beyrut: Dâru'l-Marife, 1969) 1/42. vd.

ümmetlerine emretmiş oldukları görülmektedir. Örneğin, Hz. Âdem, Hz. Nuh ve Hz. İbrahim'den sonra namazı terk eden nesillerin geleceği,²⁵ İsrailoğullarından namaz kılacaklarına dair söz alındığı,²⁶ Hz. Musa ve kardeşi Harun'a namaz kılmalarının emredildiği,²⁷ Hz. Şuayb'ın²⁸ ve Hz. Zekeriya'nın namaz kıldığı,²⁹ Hz. İbrahim'in eşi ve soyunun namaz kılanlardan olması için dua ettiği,³⁰ Hz. İsa'ya namazın emredildiği,³¹ Hz. İsmail'in aile efradına namaz kılmalarını emrettiği,³² Yüce Allah'ın Hz. Musa ile mukaddes Tuva Vadisi'nde konuşması esnasında ona namaz kılmayı emrettiği,³³ Hz. İshak'a ve Yakup'a namazın emredildiği,³⁴ Hz. Lokman'ın oğluna namaz kılması gerektiğini söylediği³⁵ gibi. Bütün bu ayetlerde anlatılanlar, tek tek isimleri zikredilmese de tüm peygamberlerin namaz kıldıklarını ortaya koymaktadır.³⁶

Namazın kılınışı şekline dair Kur'an'da ayrıntılı bilgi verilmemekle birlikte, çeşitli ayetlerde abdest alma,³⁷ kibleye dönme,³⁸ kıyam,³⁹ kıraat,⁴⁰ rükû ve secde⁴¹ avret yerlerini örtmek,⁴² elbise temizliği,⁴³ gibi namazın bazı şartlarına ve rükünlerine işaret edilmiştir. Ayrıca yolculukta ve düşman tehlikesinin bulunması durumunda, namazın nasıl kılınacağı hususuna da ayrıntılı bir şekilde yer verilmiştir.⁴⁴ Ancak biz namazın kılınışı ile ilgili ayrıntıları, Allah Rasûlü'nün uygulamalarından öğrenmekteyiz. Nitekim o " وَصَلُّوا كَمَا رَأَيْتُمُونِي أُصَلِّي " / Beni namaz kılarken gördüğünüz gibi / benim namaz kıldığım gibi namaz kılınız"⁴⁵ buyurmuştur. Dolayısıyla namazların başlangıç ve bitiş vakitleri, kaçır rekât oldukları, rükû ve secdelerde hangi tespihatların yapıldığı gibi ayrıntıları, Allah Rasûlü'nün uygulamalarının nesilden nesile aktarılmasıyla öğrenmekteyiz.⁴⁶ Kaldı ki 14 asırdır uygulamalı olarak yapılagelen bir ibadetin hiçbir kimse tarafından anlaşılmadığını sadece kendisinin nasıl olması gerektiğini anladığını ve ona göre uyguladığını iddia etmek en hafifinden bütün ümmete hakaret anlamı taşır.

Kısacası yazar, İslam dininin en önemli rükunlarından birisi olan namazı, sadece kişinin kendisinin belirleyeceği bir vakitte ya da canı istediği zaman abdest alma,

²⁵ Meryem 19/59.

²⁶ Bakara 2/83.

²⁷ Yunus 10/87.

²⁸ Hüd 11/87.

²⁹ Âl-i İmran 3/39.

³⁰ İbrahim 14/37.

³¹ Meryem 19/31.

³² Meryem 19/55.

³³ Tâhâ 20/14.

³⁴ Enbiya 21/72-73.

³⁵ Lokman 31/17.

³⁶ Ahmet Öz, *Kur'an'ın Ana Konuları*, (İstanbul: Ensar Neşriyat, 2021), 176.

³⁷ Mâide 5/6.

³⁸ Bakara 2/144.

³⁹ Bakara 2/238.

⁴⁰ Müzzemmil 73/20.

⁴¹ Hac 22/77.

⁴² A`raf 7/31.

⁴³ Müddessir 74/4.

⁴⁴ Nisâ 4/101-103.

⁴⁵ Buhari, *Ezan*, 18 (No.631).

⁴⁶ Öz, *Kur'an'ın Ana Konuları*, 181.

kibleye dönme ve örtünme gibi namazın temel unsurlarını göz ardı ederek yapabileceği bir duaya indirgemektedir.

3.2. Yılmaz'ın Oruç İle İlgili İddiaları

Bakara suresinde Ramazan ayında oruç tutmayı emreden “*Ey iman edenler! Sizden öncekilere farz kılındığı gibi oruç tutmak size de farz kılındı...*”⁴⁷ ayetini açıklarken yazar, orucun konuşmamayı da kapsadığını ve zorunlu işi olanların da orucu tutmasına gerek olmadığını iddia ederek şöyle demektedir: “Oruç, “yemeyi, içmeyi, konuşmayı ve cinsel ilişkiyi bırakmak” demektir. “Konuşmama” maddesi dikkate alınmadan tutulan oruç, İslâm dininde, insanı takvâya / Allah'ın koruması altına ulaştırmak için öngörülen oruç değildir. Zorunlu işi olanlar ve hastalar oruç tutmak zorunda değildir; ama tutanlar doğru dürüst tutmalıdırlar.”⁴⁸

Burada da yazar Hz. Zekeriya ve Hz. Meryem'e emredilen konuşmama /susma orucuna benzetmek suretiyle oruç tutan kişinin gün boyu hiç konuşmaması gerektiğini öne sürmektedir. Hz. Peygamber'in ve sahabe neslinin nasıl oruç tuttuğu hadis, siyer ve fıkıh kaynaklarında anlatılmaktadır. Ayrıca yüzyıllardan beri Müslümanların oruçlu iken konuştuğu apaçık bir uygulama olmasına rağmen yazar, sırf geleneğe karşı farklı bir şey söylemek adına bu tür anlamsız iddialarda bulunmaktadır. Diğer yandan hastalara, yolculara ve geçerli mazereti olanlara mazeretleri süresince oruç tutmama muafiyeti getiren hükmü genişletip, “Zorunlu işi olanlar” diyerek daha genel bir ifadeyle yoruma açık bir şekle büründürmüştür. Zorunlu iş ifadesi her türlü devlet memurluğunu, fabrika işçiliğini vs. kapsamaktadır. Bu şekilde farz bir ibadeti tamamıyla isteğe bağlı bir ibadet boyutuna indirgemek doğru değildir. Zira zor ya da zorunlu iş ifadesi göreceli bir durumu ortaya koyduğu için farz ibadetin ciddiyetini ortadan kaldıracaktır.

3.3. Yılmaz'ın Hac İbadeti İle İlgili İddiaları

Hac ve umre ibadetiyle ilgili olarak Bakara suresinde geçen “*Haccı ve umreyi Allah için tam yapın. Eğer (bunlardan) alıkonursanız kolayınıza gelen kurbanı gönderin. Kurban, yerine varıncaya kadar başlarınızı tıraş etmeyin. Sizden her kim hasta olursa yahut başından bir rahatsızlığı varsa, oruç veya sadaka veya kurban olmak üzere fidye gerekir. (Hac yolculuğu için) emin olduğunuz vakit kim hac günlerine kadar umre ile faydalanmak isterse, kolayına gelen bir kurban kesmek gerekir. Kurban kesmeyen kimse hac günlerinde üç, memleketine döndüğü zaman yedi olmak üzere oruç tutar ki, hepsi tam on gündür. Bu söylenenler, ailesi Mescid-i Haram civarında oturmayanlar içindir. Allah'tan korkun. Biliniz ki Allah'ın vereceği ceza ağırdır. Hac, bilinen aylardadır. Kim o aylarda hacca niyet ederse (ihramını giyerse), hac esnasında kadına yaklaşmak, günah sayılan davranışlara yönelmek,*

⁴⁷ Bakara 2/183.

⁴⁸ Yılmaz, Kur'an'ın Türkçe Meali, 647.

*kavga etmek yoktur. Ne hayır işlerseniz Allah onu bilir. (Ey müminler! Ahiret için) azık edinin. Bilin ki azığın en hayırlısı takvâdır. Ey akıl sahipleri! Benden (emirlerime muhalefetten) sakının.*⁴⁹ Ayetine Yılmaz, genel manadan çok farklı bir şekilde şöyle bir meal vermektedir:

“Ve hac/programlı ilâhiyat eğitimi ve umre'yi / seminer, sempozyum gibi kısa süreli eğitimleri Allah için tamamlayın. Buna rağmen, eğer siz alikonursanız / engellenirseniz, o zaman ilâhiyat eğitimi görenlere kolayınıza gelen şeylerle destek olun! Bununla beraber bu ilâhiyat eğitimi görenlere hediye; vereceğiniz destek, yerine varıncaya kadar başlarınızı tıraş etmeyin. Artık içinizden hasta olana veya başından tıraşa bir rahatsızlığı bulunana oruç veya sadaka yahut da ibâdetten bir fidye/ karşılık! Artık emin olduğunuz zaman da her kim umrede / kısa süreli eğitimde hacca; programlı ilâhiyat eğitimine kadar kazanç sağladıysa, artık hediyeden; eğitime destekten kolayına geleni! Fakat kim bulamazsa artık üç gün hacda; programlı ilâhiyat eğitimi süresi içinde, yedi de döndüğünüzde oruç tutması! Bu, tam ondur. Bu hüküm, ailesi Mescid-i Harâm'da; dokunulmaz ilâhiyat eğitim merkezinde hazır olmayanlar içindir. Allah'ın koruması altına girin ve şüphesiz Allah'ın cezasının çok şiddetli olduğunu bilin. Hac/programlı ilâhiyat eğitimi, bilinen aylardır. Artık her kim o aylarda hacca; programlı ilâhiyat eğitimini, başlayıp kendisine farz ederse/mutlaka yapacağım derse, artık hac; programlı ilâhiyat eğitimi süresince kadına yaklaşmak, çirkin söz söylemek, günah işlemek ve kavga etmek yoktur. Siz hayırdan ne işlerseniz de Allah onu bilir. Ve azık edinin. Şüphesiz ki azıkların en hayırlısı Allah'ın koruması altına girmedi. Ve ey kavrama yetenekleri olanlar! Benim korumam altına girin!”⁵⁰

Yukarıda önce verdiğimiz doğru meal ile altta verdiğimiz yazara ait mealin metinle ve konuyla ne kadar ilişkili (!) olduğunu okuyucuların takdirine bırakıyorum.

Yazar konu ile ilgili yazdığı dipnotta Hac ibadetinin sadece Zilhicce ayında değil 3 aylık süreye yayılan bir eğitim faaliyeti olarak düzenlenmesi gerektiğini iddia ederek şöyle demektedir: “Geleneksel açıklamalarda, ayetteki “bilinen aylar” ifadesi hakkında; “Şevval, Zilkade ve Zülhicce” aylarıdır, “Şevval, Zilkade ve Zülhicce'nin ilk on günüdür.” tarzında farklı anlayışlar ortaya konmuştur. Bu anlayışlar, bir bakıma Kur'an inmeden önceki anlayışın devamıdır. Uzun yıllardan beri de hac, maalesef sadece “zilhicce” ayında uygulanmaktadır. Rabbimiz, Bakara/ 197. ayetten (422. necm)açık olarak anlaşıldığı gibi, hac için ayları (en az üç ay) kapsayan bir süreç öngörmüştür. Bu demektir ki, Müslümanlar bir “Hac organize komitesi veya Hac emiri” oluşturacaklar, bu kurum Hac dönemlerini belirleyerek ilan edip herkese bildirecek, herkes de ilan edilen dönemlerde gidip Komite'ye veya Emir'e teslim olacaktır.”⁵¹

⁴⁹ Bakara 2/196-197.

⁵⁰ Yılmaz, Kur'an'ın Türkçe Meali, 402-403.

⁵¹ Yılmaz, Kur'an'ın Türkçe Meali, 645.

Hacda kesilen hedy kurbanını ise şöyle açıklamaktadır: “Hedy, “hac yapanların yiyeceğini karşılamak için Ka’be’ye sevk edilen (hediye olarak gönderilen) canlı hayvan” demektir. Kur’an’ın indiği çağda Arabistan coğrafyasında en uygunu canlı hayvandır.”⁵² Oysa hedy kurbanı Kur’an’da zikredilen⁵³ bir kurban ibadetidir. Kurban ibadetinin amacı et ihtiyacını karşılamak değildir. Dolayısıyla yazar bu ibadeti de basite alarak değersizleştirmektedir.

Arafat ve meş’aril-haram hakkında ise şunları söylemektedir: “Arafat sözcüğü “bilgi, irfan” anlamındaki “arf” sözcüğünün türevlerindedir. Bilindiği gibi “Arafat”, Mekke civarında bir bölgenin adı olarak meşhurlaşmıştır. Aslında Kur’an’da Arafat, “Öğretmen ve öğrencilerin buldukları yerler; eğitim öğretim merkezleri”dir. Hac döneminde, Mekke civarında sabit veya seyyar olarak oluşturulan ve oluşturulacak olan tüm eğitim öğretim merkezlerini kapsar. Ayetteki “Meş’ar-i Haram” ifadesi “el Meş’ar-il Harami” diye marife (belirtili) olarak gelmiştir, sanki özel isim hükmündedir. Anlamı, “dokunulmaz, bilgilenilen-bilinçlenen yer” demektir. Burası, Arafat bölgesi ile Mina bölgesi arasındaki bölgenin adıdır (bazıları bir bölümünün adı olabilir demişlerdir). Rabbimizin “Artık Arafat’tan ayrılıp akın ettiğinizde, Meş’ar-i Haram’da hemen Allah’ı anın” emrinin gereği; Mekke civarında oluşturulmuş olan okullardaki müminlerin, belirlenmiş sayılı günlerde akın akın Meş’ar-il Haram’a gelmeleri ve orada topluca “Allah Anma” merasimi yapmalarıdır. “Zikrullah, Allah’ın anılması”, halk arasında uygulandığı şekliyle elde tespah, dil ile "Allah, Allah ..." demek değildir. “Zikrullah, Allah’ın anılması”; Allah’ın, biz kulları üzerindeki haklarını ve bize sunduğu nimetleri düşünmek, O’na karşı sorumluluklarımızı yerine getirip getirmediğimizi ikide bir kontrol etmek, verdiği görevleri eksiksiz yerine getirmek, nimetlerine karşı şükredip (karşılık ödeyip) nankörlük etmemek ve daima bu bilinç içerisinde olmaktır.”⁵⁴

Görüldüğü gibi yazar sırf farklı şeyler söylemek adına yüzyıllardır uygulanan hac menasikini kendine göre yorumlayarak içini boşaltmaktadır. Allah’ın mü’minler yapmalarını farz kıldığı bu tür ibadetlerde mantık yürüterek ibadetin genel uygulama esaslarını değiştirmek doğru değildir. Bu tür ibadetler belli rükunlarına uyulmak suretiyle yapılması gereken ibadetlerdir. Bunları her Müslüman kafasına göre yapmaya kalkarsa ortada bu ibadetten eser kalmaz. Nitekim hac ibadeti Hz. İbrahim’den bu yana yapılan bir ibadettir. Mekke müşrikleri bu ibadeti kendi kafalarına göre değiştirmiş doğru uygulamaları bırakıp yeni yeni adetler ortaya koymak suretiyle hac ibadetinin içini boşaltmışlardı. Peygamberimiz Hz. Muhammed ile birlikte Kur’an’daki hac ibadetiyle ilgili ayetler hac ibadetini yeniden doğru şekline çevirmiştir.

⁵² Yılmaz, Kur’an’ın Türkçe Meali, 645.

⁵³ el-Bakara 2/196; el-Mâide 5/2, 95, 97; el-Feth 48/25.

⁵⁴ Yılmaz, Kur’an’ın Türkçe Meali, 645-646.

4. Yılmaz'ın Melekler Hakkındaki İddiaları

Nurdan yaratılmış oldukları hadis-i şeriflerde zikredilen⁵⁵ meleklerin yaratılışları hakkında Kur'an'da herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Ancak Kur'an'da melekler, varlığına iman edilmesi gereken inanç esasları arasında sayılmaktadır.⁵⁶ Onlar tenasül yoluyla üreyen varlıklar olmadıkları için erkeklik ve dişilikleri yoktur. Bu yüzdendir ki müşriklerin, "melekler Allah'ın kızlarıdır" şeklindeki telakkileri, Kur'an'da açık bir dille reddedilmiştir.⁵⁷ Ayrıca insanlar gibi yeme-içme ve benzeri ihtiyaçları da yoktur.

Kur'an'da meleklerin ikişer, üçer, dörder kanatlarının olduğu ifade edilmektedir.⁵⁸ Ancak kanatların nasıl olduğu hakkında ayrıntı verilmemektedir. Yüce Allah onların uçarak istedikleri yere kısa sürede varabileceklerini, diğer bir ifadeyle hızla hareket edebilme kabiliyetlerinin olduğunu anlatmak için muhtemelen insanların anlayacağı bir örnekle kanatlı olarak tasvir etmiştir. Ayrıca Kur'an'da meleklerin çeşitli görevlerinden de bahsedilmektedir. Örneğin insanların sağında ve solunda hazır bulunan, onların yaptığı her şeyi yazan melekler,⁵⁹ insanları koruyup gözeten,⁶⁰ önlerinden ve arkalarından onları takip eden⁶¹ ve arşı taşıyan melekler⁶² gibi.⁶³

Yılmaz, hazırlamış olduğu mealde meleklerin yukarıda anlatılan nitelikte varlıklar olmadıklarını iddia ederek şöyle demektedir: "Melâike ve bunun tekili olan melek, sesteş sözcüklerdir. Hem "elçi göndermek" anlamına gelen ulûk kökünden, hem de "kuvvet, yönetim gücü" anlamındaki melk kökünden türemiş olabilir. "Elçi göndermek" anlamına gelen ulûk kökünden türemiş melek, melaïke sözcükleri, "peygamberleri, vahiy âyetlerini" ifade ederler. Melk kökünden gelen melek, melaïke sözcükleri de "doğadaki maddî ve enerjik tüm güçleri" ifade eder. Tespitlerimize göre Kur'an'da geçen bu sözcükler, her iki kökten de türemiş ve türediği kökün anlamına göre farklı manalarda kullanılmıştır. Yani melâike sözcüğü, Kur'an'da bazen birinci anlamda, bazen de ikinci anlamda kullanılmıştır. Sözcüğün Kur'an'da hangi anlamda kullanıldığı ise, yer aldığı pasajın söz akışından ayırt edilmektedir.⁶⁴

Meleklerin ikişer, üçer, dörder kanatlı olduklarını ifade eden Fâtır suresinin 1. ayetini Yılmaz şöyle yorumlamaktadır: "Cahiliye Arapları arasında yaygın olan inanışa göre Allah'ın kızları ve yardımcıları olan melekler kanatlı yaratıklardır ve rüzgâr, yağmur, deprem gibi doğa olayları da onların eseridir. Bu cahilî inanışlar, kısmen rivayetlere de girmiş ve Peygamberimizin Cebrail'in kanatlarının 600 olduğunu

⁵⁵ Müslim, Ehâdis-i Mütferrika, 60 (No. 2996).

⁵⁶ Bakara 2/285; Nisa 4/136.

⁵⁷ Nahl 16/57.

⁵⁸ Fâtır 35/1.

⁵⁹ Kaf 50/17-18; İnfitar 82/11.

⁶⁰ En'am 6/61.

⁶¹ Ra'd 13/11.

⁶² Hâkka 69/17.

⁶³ Öz, *Kur'an'ın Ana Konuları*, 127.

⁶⁴ Yılmaz, *Kur'an'ın Türkçe Meali*, 605.

bildirdiği iddia edilmiştir. Ayrıca bu tür abartılar, İsrail'in her biri doğudan batıya uzanan tam 12.000 tane kanadı olduğu, Allah'ın Arşını da bu kanatlarla taşıdığı gibi fantezilerle de süslenmiştir. Biz, kanat sözcüğünün burada “güç” ten kinaye olarak kullanıldığını düşünüyoruz. Şöyle ki: Bu kanatlar bir bakıma fizik biliminde bir güç birimi olarak kullanılan HP [beygir gücü] ifadesi gibidir. Meleklerdeki kanat çokluğu, onların güçlerinin fazlalığını ifade etmektedir. Buna göre, meleklerin kanatları; Melek sözcüğü “yönetim gücü” anlamında kabul edildiği takdirde, meleklerin kanatları da “yağmur, rüzgâr, sel gibi doğa olaylarının gücü”; Melek sözcüğü “haber verici” anlamında kabul edildiği takdirde ise, “Kur’an ayetlerinin müteşâbih anlamlarının insanlar üzerinde yarattığı etkiler” olarak anlaşılmalıdır. Bu açıklamalardan sonra konumuz olan âyetlerin takdiri, sözcüklerin değişik anlamlarına göre iki türlü yapılabilir:

A) “Hamd, gökleri ve yeri yoktan yaratan, gönderdiği âyetleri ikişer, üçer, dörder anlamlı elçiler kılan Allah'a özgüdür. O, yaratmada dilediği şeyleri artırır. Şüphesiz ki Allah her şeye gücü yetendir.”

B) “Hamd, gökleri ve yeri yarıp parçalayacak olan, doğal güçleri değişik şiddette elçiler kılan Allah'a özgüdür. O, yaratmada dilediği şeyleri artırır. Şüphesiz ki Allah her şeye gücü yetendir.”

Meleklerin bu âyette ikişer, üçer ve dörder kanatlı elçi oluşları hakkındaki te’vîlimiz, indirilmiş elçiler olan Kur’an ayetlerinin müteşâbih olanlarının birden çok anlamı ifade ettiklerinin bildirildiği yönündedir.⁶⁵

Görüldüğü gibi Yılmaz, Yüce Allah'ın iman esasları arasında saymış olduğu ve çeşitli görevlerle yükümlü kıldığı melekleri, meşru bir dayanaktan yoksun bir şekilde değerlendirmiş, ayetler arası akışı ve bağlamı göz ardı etmek suretiyle kelimelere “elçi göndermek” “kuvvet, yönetim gücü” “doğal güç” gibi alakasız manalar vermiştir.

Yılmaz, vahiy meleği olan Cebrail hakkında ise şöyle demektedir: “Allah'ın onarması, tamir etmesi” anlamında olan Cibrîl [Cebrâîl], Kur’an ayetlerinin bir niteliğidir. Halk anlayışındaki gibi, Allah'tan elçilere vahiy getiren bir melek yoktur. Allah vahyi, aracısız olarak elçilerinin beynine yerleştirir. Cibrîl/Cebrâîl indiren değil, inendir. Aksi yöndeki çeviri ve yorumlar yanlış olup Kur’an ile çelişir.”⁶⁶

Görüldüğü gibi Yılmaz, Cebrail'i (as) vahiy meleği olarak kabul etmenin halk anlayışı olduğunu, vahiy meleğin getirmediğini vahyin Hz. Peygamber'in kalbine indirildiğini söylemektedir. Oysa Kur'an'da vahyi Cebrail'in(as) indirdiği ayetlerde açıkça dile getirilmektedir.⁶⁷

⁶⁵ Yılmaz, *Kur'an'ın Türkçe Meali*, 619.

⁶⁶ Yılmaz, *Kur'an'ın Türkçe Meali*, 645.

⁶⁷ el-Bakara 2/97; Nahl 16/102; Şuara 26/193.

Mikail (as) hakkında ise şunları söylemektedir: “İbranice'den Arapça'ya geçen ve “koruyan, gözeten büyük şef” demek olan Mîkâl'den kastedilen Hz. Muhammed'dir. Çünkü Rasulullah'ın Tevbe/128'deki özellikleri Mikail'in özelliklerine uymaktadır.“*Andolsun, içinizden size, sıkıntıya uğramanız kendisine ağır gelen, size düşkün, sadece inananlara çok şefkatli, kolaylık sağlayan, çok merhametli bir elçi gelmiştir.*”⁶⁸ Kısaca Kur'an'da konu edilen Mîkâl/Mîkâil, “Rasulullah Muhammed'dir. Kısaca özetlersek İbrânî anlayışında, mîkâl/mikâil, “büyük reis”, “İsrâîloğulları'nın hâmisi, İsrâîloğulları'nı, Perslere ve Yunanlılara karşı koruyan”dır.⁶⁹

Sonuç itibariyle Yılmaz, melek ve Cebrail ifadelerine verdiği anlamlar gibi burada da kendi ön kabulleri neticesinde Mikail meleğine Hz. Muhammed anlamı vermiş öne sürdüğü gerekçeler de akl-ı selim sahibi okuyucuyu ikna etmekten uzaktır.

5. Yılmaz'ın Peygamberlerin Hissi Mucizelerine Bakışı

Kur'an-ı Kerim'de geçen Peygamber kıssalarında, bazı peygamberlerin Allah tarafından Peygamber olarak görevlendirildiklerini ispat etmek için olağanüstü mucizeler gösterdikleri anlatılmaktadır. İnsanların benzerini yapmaktan aciz oldukları ve hayranlık içerisinde seyrettikleri bu olağanüstü olaylara hissi mucizeler denilmektedir. Bunlar akılla izah edilemeyen ve bir anda olup biten olaylardır. Hissi mucizeler sihirbazların el çabukluğu ile ya da göz aldatmacası olarak gösterdikleri büyüleyici gösteriler değildir. Hz. Musa kıssasında da geçtiği gibi o dönemin en ünlü sihirbazlarının Hz. Musa'nın asa mucizesi karşısında teslim olarak Allah'a iman etmiş olmaları, mucizelerin sihir olmadığı ve ilahi bir güçle desteklendiğinin ispatıdır.

A'raf suresinde Hz. Musa'nın Firavun'a giderek İsrail oğullarını bırakmasını istemesi ayetlerde şöyle ifade edilmektedir: “*Ey Firavun! Ben kesinlikle âlemlerin Rabbi tarafından gönderilmiş bir elçiyim. Bana düşen Allah adına sırf hak ve hakikati söylemektir. Bakın size rabbinizden mucize getirdim. Bu nedenle İsrâîloğulları'nın benimle Mısır'dan çıkıp gitmelerine izin ver, dedi. Firavun, “Madem mucize getirdin, o halde göster şu mucizeni, tabii eğer doğru söylüyorsan” dedi. Bunun üzerine Mûsâ, asasını yere bırakıverdi, o anda bir de ne görsünler, asa basbayağı bir yılan oluvermiş. Musa elini koynuna sokup çıkardı. O anda bir de ne görsünler bembeyaz bir el ışıl ışıl parlıyor. Firavun'un kavminden ileri gelenler dediler ki: Bu çok bilgili bir sihirbazdır. Sizi yurdunuzdan çıkarmak istiyor. Ne buyurursunuz? İleri gelenler: “Onu ve kardeşini alıkoy, bütün şehirlere de görevliler yolla, usta sihirbazların hepsini senin huzuruna getirsinler.” dediler. Bütün büyücüler Firavun'a gelip: “Galip gelecek olursak, her hâlde mutlaka bize büyük bir mükâfat verilir, değil mi?” dediler. (Firavun): Evet hem de siz mutlaka yakınlarımdan olacaksınız, dedi. Büyücüler: “Mûsâ! Önce sen mi hünerini ortaya koyacaksın yoksa biz mi koyalım?” deyince Mûsâ: “Siz ortaya koyun!”*

⁶⁸ Tevbe 9/128.

⁶⁹ Yılmaz, *Kur'an'ın Türkçe Meali*, 645.

dedi. *Biz de Mûsâ'ya "Asanı yere bırak!" diye vahyettik. Bir de baktılar ki Asa onların yaptıkları sihir, göz boyayıcılık türünden her şeyi yutuyor! Böylece gerçek ortaya çıktı ve onların yapmakta oldukları yok olup gitti. İşte Firavun ve kavmi, orada yenildi ve küçük düşerek geri döndüler. Sihirbazlar «Musa ve Harun'un Rabbi olan âlemlerin Rabbine inandık» diyerek hep birden secdeye kapandılar*⁷⁰

Aynı ayetleri bir de Yılmaz'ın verdiği meal ve açıklamasıyla bakalım: “Mûsâ, “Ey Firavun! Ben kesinlikle âlemlerin Rabbi tarafından gönderilmiş bir elçiyim. Allah hakkında haktan başkasını söylememek bana bir yükümlülüktür. Gerçekten ben size Rabbinizden apaçık bir delil ile geldim. Bu nedenle İsrâîloğulları'nı gönder benimle” dedi. Firavun, “Eğer bir alâmet/gösterge ile geldiysen, getir hemen onu, tabii eğer doğru kimselerden isen” dedi. Bunun üzerine Mûsâ, bilgi birikimini ortaya attı, o da birdenbire apaçık bir “silip süpüren” kesiliverdi. Gücünü de sıyırıp açığa koydu; artık gücü, izleyenler için mükemmel, tam kusursuzca idi. Firavun'un toplumundan ileri gelenler, “Kesinlikle bu çok bilgili büyüleyici, etkin bir bilgidir. O, sizi yurdunuzdan çıkarmak istiyor” dediler. Firavun, “O hâlde siz ne emredersiniz?” dedi. Onlar: “Onu ve kardeşini alıkoy, şehirlere de toplayıcılar gönder. Bütün çok bilgili, büyüleyici, etkin bilginleri sana getirsinler” dediler. Ve o çok bilgili, büyüleyici, etkin bilginler Firavun'a geldiler: “Eğer galip gelen/ yenen biz olursak, gerçekten bizim için büyük bir ödül olacak/ olacak mı?” dediler. Firavun, “Evet” dedi, “siz kesinlikle yakınlaştırılmışlardan olacaksınız da.” Çok bilgili, büyüleyici, etkin bilginler: “Ey Mûsâ! Sen mi tezini ortaya koyacaksın, yoksa tez ortaya atanlar biz mi olalım?” dediler. Mûsâ: “Siz tezinizi ortaya atın” dedi. Onlar atınca da insanların gözlerini büyülediler ve onları korkuttular. Ve büyük bir etkin hüner gösterdiler. Biz de Mûsâ'ya, “Sen de birikimini ortaya atıver” diye vahyettik. Bir de ne görsünler, onların uydurup düzdükleri şeyleri süratle yakalayıp yutuyor. Böylece hak yerini buldu ve Firavun ve ileri gelenlerin bütün yaptıkları boşa gitti, işe yaramadı. Firavun ve ileri gelenler, artık orada mağlup oldular ve küçük düşmüş bir toplum olarak geri döndüler. Çok bilgili, büyüleyici, etkin bilginler ise boyun eğip teslim olmuş kimseler hâlinde bırakıldılar. “Âlemlerin Rabbine; Mûsâ'nın ve Hârûn'un Rabbine iman ettik” dediler.”⁷¹

Yazar yukarıda vermiş olduğumuz ilginç mealinin gerekçesini dipnotta şöyle açıklamaktadır: “Klasik kaynaklara göre asa sözcüğünün tam karşılığı, “birikim, sıkı tutulan” dır. Bu anlamıyla da tam tamına “Kur’ân” sözcüğünün de karşılığıdır. Bunun “baston” a isim olması da, sadece el ve parmakların üzerinde toplanması sebebiyle değil, “üzerine dayanmak, yaprak silkelemek, silâh, kazma olarak kullanmak vs. gibi birçok yararın da toplanması” sebebiyledir. Bu sözcük Mûsâ'ya izafe edildiğinde, “Mûsâ'nın birikimi, Mûsâ'nın sıkı/kuvvetle tuttuğu” anlamına gelir ki bu da – ayetlerden anlaşılacağı üzere– “Mûsâ'ya yapılan vahiyleri ve Mûsâ'nın deneysel bilgi birikimi”ni ifade eder. Bakara/63, 93; A'râf/145, 171; Meryem/12'den de “kuvvetle

⁷⁰ A'raf 7/104-122

⁷¹ Yılmaz, *Kur'an'ın Türkçe Meali*, 94-95.

tutulacak şeyin “kitap/ilâhî vahiyler” olduğu açıkça anlaşılır. Ayrıca 181. necm'de görüleceği üzere Yûnus Suresi'nde Rabbimiz, nihâyet etkili söz söyleyen bilginler gelince, Mûsâ onlara, “Ne atacaksanız atın!” dedi. Onlar ortaya atınca da Mûsâ, “Sizin getirdiğiniz şey bir göz boyama, aldatmacadır. Şüphesiz, Allah onun boş ve asılsızlığını ortaya çıkaracaktır. Şüphe yok ki, Allah kargaşacıların işini düzeltmez. Ve Allah, günahkârların hoşuna gitmese de, hakkı, Kendi kelimeleriyle ortaya koyup gerçekleştirir” dedi şeklinde açıklamada bulunarak, sihirbazların sopayla değil, “Allah'ın kelimeleri” ile mağlup edildiğini açıkça bildirir. Asa sözcüğü, Kur'an'da 6 kez geçer. Bunlardan Tâ-Hâ/18'deki asa, “çoban asası”, yani bildiğimiz “baston”dur. Rabbimiz Mûsâ'ya bu asayı ilk vahiy anında bıraktırmıştır. Diğerleri ise, “Mûsâ'nın vahiy ve deneysel olarak öğrenmiş olduğu bilgi birikimi” dir. Mûsâ'nın Firavun'a karşı, sudan geçmek, taş kalpli İsrâîloğulları'nı adam etmek için kullandığı asa, “Mûsâ'nın bilgi birikimi” dir [kendisine vahyedilenler ve o zamana kadar öğrendikleri ve edindiği deneyimlerdir]. Sü'ban sözcüğü, “su ve kan akması” anlamındaki seab sözcüğünden gelir. Vadide sel yataklarının kıvrım kıvrım olması, sevgilinin uzun saçlarının kıvrım kıvrım olması, şairlerin gözünde bu sözcükle ifade edilir. Bu sözcüğün çoğulu da sü'bân şeklindedir. Sü'bân sözcüğü, tekil olarak da “uzun, güçlü, fare avlayan yılan” anlamında kullanılır. Demek oluyor ki sü'bân sözcüğünün esas anlamı, “selin, önüne gelen her şeyi içine alıp sürüklemesi” demektir. Fareleri avlayıp yutan yılan da bu ismin verilmesi, yılanın şekil, uzunluk ve kıvrımlığı itibariyle dereye benzemesi ve önüne çıkan fareyi yutmasındandır. Mûsâ'nın birikiminin buna benzetilmesi de ilâhî vahyin, her türlü beşerî plân ve desiseleri/bâtılı yok edip yutmasındandır.”⁷²

Hız. Musa'ya verilen diğer bir mucize de Yed-i beyza'dır. Yılmaz bu konuda şöyle demektedir: “Yed-i Beyza genellikle “el” diye çevrilen yed sözcüğü, mecâzen “kuvvet, zenginlik, iktidar, saltanat, nimet, yay, elle yapılan işlerin tümü” anlamında kullanılır. Burada konu edilen güç, diğer âyetlerde; Resmi Mushaf'ta Neml/12, Kasas/32'de “cebindeki/ koynundaki güç” olarak nitelenmektedir ki bu güç de Harun'dur. Beyza sözcüğü, Türkçe'de kullandığımız “beyaz” sözcüğü ile aynı kökün türevlerindedir. Bu sözcükle ilgili de temel lügat kitaplarında şu bilgiler verilmektedir: “Bu sözcüğün aslı yumurta demektir. Beyaz sözcüğü de “yumurta rengi” demektir. Bu sözcüğün beyzae kalıbı, “aşırı beyazlığı, parlaklığı” ifade eder. Güneşe, beyaz yüzlü lekesiz bayana, üzerinde hiç bitki olmayan toprağa, kamerî ayların 14-15. geceki görünümüne beyza denir. Yed-i Beyza tamlaması, “ispatlanmış, kanıt” demektir.” Bu açıklamalara göre bu sözcük “bembeyaz” anlamına gelir ki bu, mükemmellik ve kusursuzluğun mecâzi ifadesidir. Âyetlerde konu edilen “güç”ün, görenlere karşı bembeyaz [kusursuz, mükemmel] oluşu da Harun'un ifade ve hitabet yeteneğinin mükemmelliğidir. Ayetlerden anlaşıldığına göre Mûsâ peygamberin ifade yeteneği, İbrance'yi iyi bilemeyişi yahut dilindeki bir problem nedeniyle zayıf idi. Mûsâ'nın bu kusuru, kendisine kardeşi Hârûn'un vezir,

⁷² Yılmaz, *Kur'an'ın Türkçe Meali*, 614.

sekreter, sözcü olarak verilmesiyle giderilmiştir. Bu husus Tâ-Hâ Suresi'ndeki pasajda açıkça görülmektedir.”⁷³

Görüldüğü gibi yazar ayetlerde ifade edilen “asa ve beyaz el” mucizelerini kendine göre mecazi anlamlar vererek ortada olağan üstü bir durumun olmadığını kanıtlamaya çalışmıştır. Sihirbazların Hz. Musa'nın asasının büyük bir yılanla dönüşerek kendilerinin ortaya attığı ve insanlara yılanlar şeklinde gösterdikleri ipleri yutup ortadan kaldırması olayından sonra secde ederek Yüce Allah'a iman etmelerini basit bir şekilde önemsiz görmek, ayetlerin literal anlamlarını gözetmeksizin keyfi olarak mecazi yorumla yönelmek doğru değildir. Burada aklıyla izah etmekte zorlandığı bir mucizeyi pozitivist bir bakışla izah etme çabası yazarı ayetlerin bağlamıyla bağdaşmayan bir yoruma götürmektedir.

Kur'an kıssalarında geçen diğer bir mucize de Hz. İsa'nın Hz. Meryem'in kucağında bebek iken konuşmasıdır. Meryem suresinde konu ana hatlarıyla şöyle anlatılmaktadır: *“Meryem çocuğu kucağına alıp kavmine getirdi, onlar: 'Meryem! Utanılacak bir şey yaptın. Ey Harun'un kız kardeşi! Baban kötü bir kimse değildi, annen de iffetsiz değildi' dediler. Meryem, (bana değil, çocuğa sorun dercesine) çocuğu gösterdi: "Nasıl olur da, dediler, beşikteki bebekle konuşuruz?" Bunun üzerine çocuk: 'Ben şüphesiz Allah'ın kuluyum. Bana kitap verdi ve beni peygamber yaptı, nerede olursam olayım beni mübarek kıldı. Yaşadığım müddetçe namaz kılmamı, zekât vermeme ve anneme iyi davranmamı emretti. Beni katı kalpli bir zorba kılmadı. Doğduğum günde, öleceğim günde, dirileceğim günde bana selam olsun' dedi.”*⁷⁴

Yazar bebeğin konuşamayacağını böyle bir konuşmanın olmadığını burada ayetlerin düzgün yerleştirilmemesinden kaynaklanan bir anlatımdan dolayı Hz. Zekeriya'nın konuşmasının çocuğa isnat edildiği iddiasıyla şöyle demektedir: “Resmi Mushaf'ta İsa ile ilgili pasajlardaki ayetler, gaflet veya ihanetten –teknik ve anlam bilgisi açısından– hatalı olarak tertip edilmiştir. Bu tertip sonucu İsa, insan/beşer olmaktan çıkarılmış; beşikte konuşturulmuş, göklere yükseltilmiş ve sonrada gökten yere ineceği inancı oluşturulmuştur. Bütün bunlar, pasajdaki cümlelerin yerini değiştirmek ve oluşturulan kıraat farklılıklarını esas almak suretiyle yapılmıştır. Ayetin orijinalinde Meryem'in işaret ettiği kimse zamir olarak; “ona” şeklinde yer aldığından, genellikle “o” zamiri ile kastedilenin “Meryem'in kucağındaki bebek” olduğu kabul edilir. Bize göre ise “o” zamiri ile kastedilen, Meryem'in durumunu a'dan z'ye bilen, Meryem doğururken onu yönlendiren Zekeriya peygamberdir. Ayrıca Âl-i İmrân/37'deki “Ve Zekeriya'yı ona (Meryem'e) kefil etti” beyanı ile ifade edilen de budur.”⁷⁵

⁷³ Yılmaz, *Kur'an'ın Türkçe Meali*, 615.

⁷⁴ Meryem 19/27-33.

⁷⁵ Yılmaz, *Kur'an'ın Türkçe Meali*, 620.

Yazar burada da haddini aşarak Kur'an ayetlerinin bugünkü dizgisini yapan Hz. Peygamberi ve vahiy kâtiplerini zan altında bırakmış ayetleri böyle dizmek suretiyle gaflet içinde veya ihanetle bu iş yaptıklarını söyleyerek ağır bir ithamda bulunmuştur. Kendine göre bir dizgi benimseyerek Hz. İsa'nın sözünü kabul edilebilir, somut bir gerekçeye dayanmaksızın Hz. Zekeriya'ya söyletmeye çalışmıştır.

Yılmaz, yukarıda verdiğimiz örneklerin dışında daha birçok kıssada geçen pek çok olayı sırf kendi mantığıyla örtüştürmek için gerçek anlamından uzak bir şekilde zorlama yorumlarla mecazi manalar vermek suretiyle açıklamıştır.

SONUÇ

Kur'an meali hazırlamak, Kur'an'ın insanlar tarafından okunup anlaşılmasına katkı sağlamak için olmalıdır. Meal hazırlayan kişinin Kur'an'ın indiği dönemdeki Arap divanında ve halk edebiyatında geçen Kur'an kelimelerini tespit ederek bu kelimelerin şiir veya edebiyat alanında o gün hangi anlamlarda kullanıldıklarını ortaya çıkarması ve o manayı bugünün insanının anlayacağı şekilde çevirmesi gerekir. Böyle bir çalışma uzun bir gayret gerektirdiği için zor bir süreçtir ve herkesin bunu yapma imkânı yoktur. Ancak hiç olmazsa meal yapan kişinin en azından ilk dönemlerden itibaren hazırlanan “Garibu'l-Kur'an, Kelimâtü'l-Kur'an ve Mecâzü'l-Kur'an” türü eserlere müracaat ederek onların Kur'an kelimelerine vermiş olduğu anlamları incelemesi gerekir. Bunları yapmadan on dört asır önce gelmiş edebi bir kitabı bugünün lügat bilgisiyle çevirmeye kalkmak beraberinde pek çok hata ve eksikliği doğuracaktır. Hele hele Hakkı Yılmaz'ın yaptığı gibi pozitivist bir bakış açısıyla bunu yapmak, birçok hatalı yorum ve değerlendirmeye sebep olacaktır.

Yılmaz, hazırlamış olduğu meal ve tefsirini imani bir sorumluluğun gereği olarak yazdığını iddia etmektedir. Dinin pek çok ibadetinin içini boşaltarak, yüzyıllardır müfessirlerin ve tüm İslam âleminin ittifakla kabul ettiği hususları yok saymak ve geçmiş suçlamak suretiyle bu imani sorumluluğun nasıl yerine getirildiğini okuyucuların takdirlerine bırakıyorum. Geçmişteki âlimlerin tüm sözleri ve yorumları doğru olmayabilir ve eleştiriye açıktır. Ancak eleştirirken edep sınırları içerisinde ve haddi aşmadan yapmak gerekir. Yılmaz, yapmış olduğu eleştirilerde Hz. Peygamber, sahabe, tabiin, tebe-i tabiin ve sonrasından günümüze kadar gelen çok değerli pek çok insanı edep sınırlarını aşmak suretiyle eleştirmektedir.

Kur'an gibi İslam dininin en önemli kaynağını her önüne gelen kafasına göre yorumlarsa, dinin şirazesini kaybolur ve insanlar neye güvenip inanacaklarını bilemezler. Eğer herkes kafasına göre meal ve tefsir yazarsa Allah'ın insanlığa vermek istediği asıl mesaj ortadan kaybolur ve yüzlerce hatta binlerce din anlayışı ortaya çıkar, böylece dinin temeli yok olup gider. Bu yüzden önüne gelen meal ve tefsir yazmamalıdır. Eğer bir kişi meal ya da tefsir yazmışsa yazılan bu eser, Diyanet İşleri

Başkanlığının öncülüğünde tefsir alanında uzmanlaşmış kişilerden oluşan bir ilim heyetinin onayından geçirilmeli ve heyetin verdiği karar olumlu ise eser basılmalıdır.

KAYNAKÇA/REFERENCES

- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmail. *el-Câmi'u's-şahîh*. şr. Muhammed Züheyr b. Nasr. 9 Cilt. Bsy. Dâru Tavki'n-Necât, 2. Basım, 1422/2001.
- Cerrahoğlu, İsmail, *Tefsir Usulü*, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1983.
- el-Ferrâ, Ebu Zekeriya Yahya b. Ziyad. *Meâni'l-Kur'an*, 3 Cilt. Beyrut: Âlimu'l-Kütüp,1983.
- el-Kurtubî. Abdullah Muhammed b. Ahmed b. Ebu Bekir. *el-Câmiu li Ahkâmi'l-Kur'an*, Thk. Abdu'l-Muhsin et-Türki, 24 Cilt. Beyrut: Müessesetü'r-Risale, 2006.
- et- Taberî, İbn Cerir. *Câmiu'l Beyan an te'vili âyi'l-Kur'an*. Thk. İslam Mansur Abdulhamid vd. 12 Cilt. Kahire: Dâru'l-Hadis, 2010.
- et-Tirmizi, Ebû İsa Muhammed b. İsa. *Sünen-i Tirmizi*, Thk. Ahmed Muhammed Şakir vd. Matbaatu Mustafa el-Babi el-Halebi. 5 Cilt. Mısır: 1975.
- Güler, Musa. "Nüzul Tertibine Göre Tefsir Yazımı ve Nüzul Tertibini Esas Alan Tefsirler" *Academic Knowledge* 2 (2), 174.
- İbn Kesir, İsmail. *Tefsiru'l-Kur'ani'l-Azim*. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Marife, 1969.
- Mukâtil b. Süleyman. *Tefsiru Mukâtil b. Süleyman*. Thk. Abdullah Mahmut Şemata. 5 Cilt. Beyrut: Müessesetü't-Tarihu'l-Arabi, 2002.
- Müslim, b. Haccac Ebu'l-Hasan el-Kuşeyri. *Sahih-i Müslim*. Thk. Muhammed Fuad Abdalbaki. 5 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâi Tûrâsi'l-Arabi, ts.
- Öz, Ahmet. *Kur'an'ın Ana Konuları*. İstanbul: Ensar Neşriyat,2021.
- Yılmaz, Hakkı. *Nüzul Sırasına Göre Necm Necm Kur'an'ın Türkçe Meali*, İstanbul: İşaret Yayınları, 2011.
- Yılmaz, Hakkı. *Nüzul Sırasına Göre Tebyinü'l Kur'an-İşte Kur'an 1*, İstanbul: İşaret Yayınları, 2011.
- Zemahşerî, Carullah Mahmud b. Ömer. *el-Keşşaf an hakâiki ğavâmizi't-tenzil ve uyûni'l-ekâvili fi vücûhi't-te'vil*, Thk. Ahmet b. Münir el-İskenderi vd., 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübü'l-İlmiyye,1995.

Extended Abstract

A CRITICAL REVIEW ON THE WORK CALLED "TURKISH INTERPRETATION OF NECM NECM QURAN ACCORDING TO THE ORDER OF RELEASE"

The Holy Quran is the last divine book that Almighty Allah sent down to the last Prophet Muhammad, through Gabriel, piece by piece over 23 years. This book is a life guide for all people, starting from the time of Prophet Muhammad and until the end of time. It was sent in Arabic by Almighty Allah because its first addressees were an Arabic-speaking society. Throughout history, many nations have translated the Holy Quran from Arabic into their own languages. The process of translating the great book into all the widely spoken and written languages of the world will continue until the Day of Judgment. Translations made are called meals because it is not possible to translate a literary text such as the Qur'an into a language other than Arabic literally and in such a way as to cover all its literary subtleties. Meal is the meaning that the person translating understands from the text. That is why there

are differences in the meals of the Qur'an. There are more than 200 Turkish translations of the Quran in Turkey. Although the meals that most of them give to the verses are close to each other in meaning, there are also some that are different from others in terms of expression and meaning. Due to the fact that there are similarities to a large extent, such differences have been evaluated within the framework of scientific tolerance. However, there are also those who overextend these limits of tolerance, albeit a little. The work entitled "Najm Najm The Turkish Meaning of the Qur'an According to the Order of Revelation" prepared by Hakkı Yılmaz, which is the subject of our study, is one of them. In this sense, the author does not accept the sequence of suras and verses of the Qur'an, which have been adopted by all shia and Sunni sects throughout history since the companions and accepted by all Islamic scholars. In this regard, he claims that the Mushafs were prepared carelessly from the first period and blames all Islamic scholars starting from the companions. At the same time, it interprets even the basic religious practices such as prayer, fasting and pilgrimage, which have been practiced by Muslims from the first day until today, differently, does not accept the way such religious worships are implemented, and thus exceeds the limits of tolerance.

Hakkı Yılmaz wrote a commentary called "Tebyin'ül-Kur'an", which was published in 12 volumes, in addition to his work titled "Turkish Interpretation of the Necm Necm Quran According to the Order of Revelation". In both of his works, the author criticized the understanding of the Quran and the ways of worship that existed in the Islamic tradition from Muhammad to the present day, and as an alternative, he tried to present his own thought as a correct and contemporary interpretation. He rationally interpreted the emotional miracles that express some extraordinary events in the stories of the prophets before Muhammad mentioned in the Quran and tried to match them with today's scientific knowledge. However, he ended up contradicting himself in some of his comments that he made by prioritizing reason. In fact, the Quran commands people to use their minds well in hundreds of verses. However, it is not appropriate to make forced interpretations that disrupt the flow of meaning of the verse and are not appropriate to the context, saying that I will necessarily give reasonable explanations about miracles that the human mind is incapable of understanding in every dimension and detail. The statements in the verse on this subject should be accepted as they are. Because the human mind has its limits, it is not possible to solve every situation with reason, on some issues it is necessary to surrender to what is revealed through revelation.

Our purpose in writing an article on this meal is not to discredit or humiliate a person we have never known and have never met face-to-face anywhere. However, since it is impossible for us to evaluate the things he has written within the framework of academic and intellectual freedom, it is to ensure that the reader has an awareness of being careful when reading this person's meaning and interpretation. Because it is known that some people only read books prepared by one author and do not have information about what other people write. Therefore, drawing attention to the errors we have seen in this text will, on the one hand, contribute to the reader's conscious reading, and on the other hand, will perhaps enable the author to correct his own writings. In addition, this study will contribute to the knowledge of readers that some of the issues that Muslims have understood and applied correctly for centuries will not change with the contrary interpretation of one

person. However, it should not be forgotten that if some practices existing in tradition contradict the spirit of revelation, they can of course be criticized. However, even when criticizing, one should stay within the limits of respect and stand where it is necessary and know the limits. But unfortunately, the author in question used expressions that went beyond his limits on some issues. In the study, examples on this subject will be given along with their references, and the necessary answer will be presented within the framework of courtesy rules. In the study, the problems identified in the entire text will be systematically evaluated and examined under several headings. It will be sufficient to give a few notable examples under each heading.

Keywords: Quran, Meaning, Tafsir, Order of Revelation, Najm.